

України» від 17.11.2011 р. позачергові вибори депутатів відбуваються в останню неділю шістдесятиденного строку з дня опублікування Указу Президента України про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України, виданого відповідно до Конституції України. Крім того, на підготовку та проведення виборів депутатів виділятимуться кошти з державного бюджету. З огляду на негативні наслідки для прийняття бюджету, які можуть бути спричинені достроковим припиненням повноважень Верховної Ради України, необхідно проаналізувати інші можливі заходи впливу. Такими заходами, на нашу думку, можуть бути заходи майнового характеру до членів парламенту, адже прийняття закону про бюджет є їх «трудоим» обов'язком.

Враховуючи вищезазначене, необхідно законодавчо закріпити відповідальність Верховної Ради України, органів державної виконавчої влади для недопущення порушень строків розгляду та прийняття закону про державний бюджет, а також звіту про його виконання.

Література

1. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 50–51. – Ст. 572.
2. Конституция Французской республики [Електронний ресурс] // http://vivovoco.rsl.ru/VV/LAW/FRANCE_W.HTM
3. Конституция Чешской Республики [Електронний ресурс] // <http://www.concourt.cz/tisk/GetFile?id=4125>
4. Човган В. Несвоечасність прийняття Закону про Державний бюджет України як підстава для дострокового припинення повноважень Верховної Ради України / В. Човган // Юридичний журнал. – 2010. – № 5. – С.40-43.
5. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.polska.ru/polska/polityka/uc/konstytucja.html>
6. The Constitution of the Republic of Croatia [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.constitution.org/cons/croatia.htm>.
7. The Constitution of the Republic of Estonia [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.constitution.org/cons/estonia.txt>.

Пугач Олександра Анатоліївна,

*Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка,
аспірант кафедри фінансів і банківської справи*

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА В УКРАЇНІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РІВЕНЬ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ЦИКЛІЧНИХ КОЛИВАНЬ ЕКОНОМІКИ

В реаліях сьогодення найбільш небезпечними серед внутрішніх загроз економічній безпеці держави вважаються загрози в інституційній та правовій сфері, адже вони справляють найвагоміший вплив на загальний рівень економічної безпеки і виступають каталізаторами ряду інших загроз.

Під інституційними деформаціями слід розуміти криміналізацію та тінізацію економіки, зростання корупції й організованої злочинності, її проникнення в базові галузі національної економіки. До того ж суперечності чинного законодавства та права не врегульованість широкого кола питань економічного розвитку, нероздільність власності та влади за домінування останньої – це далеко не повний перелік основних загроз в інституційній сфері, які дискредитують державну регуляторну політику та формують зневажливе ставлення населення до державної влади в цілому.

Аналізуючи проблеми економічної безпеки України, серед інституційних загроз найвагоміший деструктивний вплив справляє таке явище, як «тінізація» економіки.

Поширення тіньової економіки поряд із макроекономічною розбалансованістю та обмеженістю ресурсів визнані Всесвітнім економічним форумом ключовими глобальними ризиками майбутнього десятиріччя [1].

На початковому етапі становлення України як незалежної держави її тіньова економіка складала 10–11 % від ВВП. Але прорахунки в процесі здійснення політичних та економічних перетворень в Україні створили оптимальні умови для розвитку тіньового сектора економіки. Так у 1990–1994 рр. обсяг тіньової економіки по відношенню до ВВП подвоювався кожні два роки і досяг свого максимуму в 1997 році, піднявшись до позначки 65,6% ВВП.

За попередніми розрахунками Міністерства економічного розвитку і торгівлі України на початок 2012 року рівень тіньової економіки в Україні становив 34 % від обсягу офіційного ВВП. Проте, за розрахунками зарубіжних експертів масштаби тіньової діяльності в Україні коливаються від приблизно третини ВВП, який реєструється статистикою, до масштабів, порівняних із обсягами офіційного сектора. Так, за розрахунками австрійського економіста Ф. Шнайдера, які широко використовуються у міжнародних співставленнях, рівень тіньової економіки в Україні найвищий у Європі й складає 52,8% від офіційного ВВП.

Тіньова економіка, рівень якої порівняно невисокий – знаходиться в межах 10-15% – на початку та в період економічної кризи відіграє роль «амортизаційної подушки» для корпоративного сектора та домогосподарств, оскільки пом'якшує перепади економічної кон'юнктури. Але в країнах, де масштаби тіньового сектора перевищують 30 %, подальше зростання тіньової діяльності в такий період може спровокувати серйозні макроекономічні диспропорції й підірвати основи механізму забезпечення економічної безпеки держави.

Так, у період світової фінансової кризи (2008–2009 роки) певна частина бізнесу з метою збереження виробництва та зменшення розмірів збитків проводила політику мінімізації витрат за рахунок ухилення від сплати податків, внаслідок чого частка тіньового сектора економіки України в цей період зросла більш ніж на 10 в.п. й майже досягла 40 % від ВВП лише за офіційними підрахунками, що представлено на рис. 1. Таке високе значення даного показника справляло суттєвий дестабілізуючий вплив на економічну безпеку України загострюючи негативні тенденції в економіці. При цьому протягом 2010–2011 рр. в умовах завершення гострої фази кризи та переходу до фази відновлення, менше половини цієї частки бізнесу повернулося до легального сектора.

Період посткризового відновлення характеризується формуванням умов для зменшення рівня тіньової економіки, проте радикального покращення ситуації в Україні не відбувається через наявність внутрішніх інституційних перешкод, зокрема, високого податкового тиску, бюрократизації економіки, що змушує підприємства функціонувати поза межами легального сектору.

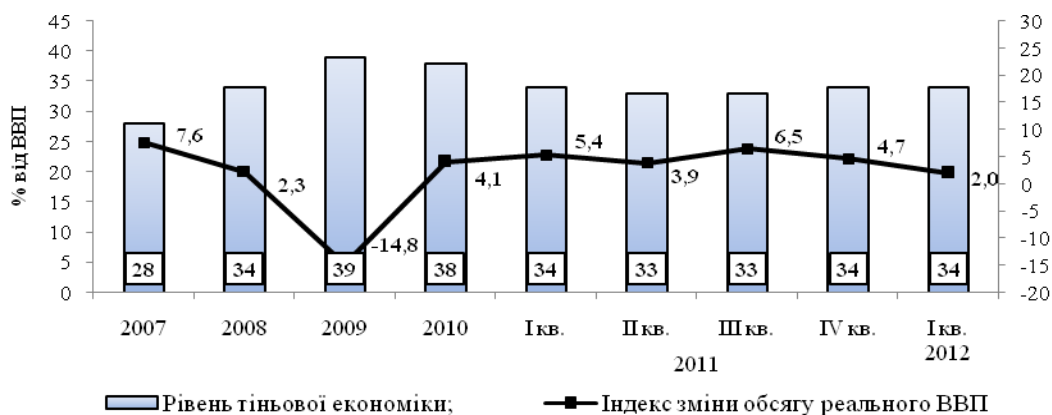

Рис 1. Інтегральний показник рівня тіньової економіки в Україні (у % від обсягу офіційного ВВП) та темпи приросту/зниження рівня реального ВВП (у % до попереднього року)

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономрозвитку

Разом з тим залишається ряд ризиків щодо зростання тінізації економіки у майбутньому. Вони пов'язані з відновленням рецесійних процесів у країнах Євросони та збереженням значних фінансових (боргових) проблем на зовнішніх ринках, що у разі їх поширення може спричинити різке сповільнення темпів економічного зростання і в Україні. Також високими залишаються внутрішні ризики дестабілізації економічної ситуації, серед яких найбільшими є збільшення негативного сальдо поточного рахунку платіжного балансу, зростання девальваційних очікувань та низька кредитна активність [4].

Вплив вищезазначених ризиків проявився вже наприкінці 2011 року, підтвердженням чого є відновлення негативної тенденції до зростання обсягів тіньової економіки, в зв'язку з чим назріла необхідність запровадження комплексних заходів державного регулювання, які можуть бути ефективними лише за наявності політичної волі керівництва держави реально боротися з тіньовою економікою.

Література

1. Global Risks Report 2011 Sixth Edition. An initiative of the Risk Response Network. January 2011 // World Economic Forum [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://riskreport.weforum.org/global-risks-2011.pdf>.

2. Schneider, F. and Buehn, A. Shadow Economies and Corruption All Over the World: Revised Estimates for 120 Countries [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economics-ejournal.org/economics/journalarticles/2007-9>.

3. Сколотяний, Ю. Прихований ресурс: як оцінити обсяги тіньового сектора? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dt.ua/ECONOMICS/prihovaniy_resurs_yak_otsiniti_obsyagi_tinovogo_sektora-107214.html.

4. Тенденції тіньової економіки в Україні у I кварталі 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/>

Різниченко Олена Анатоліївна,

*Державна фінансова інспекція в Полтавській області,
головний державний аудитор відділу операційного аудиту*

Паутова Тетяна Олександрівна,

*Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка,
кандидат наук з державного управління*

ВДОСКОНАЛЕННЯ БЮДЖЕТНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ В ЧАСТИНІ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Забезпечення місцевих бюджетів фінансовими ресурсами, достатніми для здійснення органами місцевого самоврядування покладених на них функцій є одним із найважливіших завдань кожної демократичної держави. Органи місцевого самоврядування України наділені значним обсягом повноважень, які стосуються як повсякденного життя громадян, так і забезпечення реалізації конституційних прав громадян, наприклад на освіту, медичне та соціальне забезпечення, житло тощо. Останніми роками до діючого законодавства України постійно вносяться зміни, направлені на оптимізацію положень, які стосуються цього напрямку.

Бюджетним кодексом України від 8 липня 2010 року №2456-VI [1] та Податковим кодексом України від 2 грудня 2010 року №2755-VI [3] внесено ряд змін до механізму формування доходів місцевих бюджетів. Найсуттєвіші зміни внесені статтею 69, якою розширено перелік доходів загального фонду місцевих бюджетів, які не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів та перелік доходів спеціального фонду. До власних доходів місцевих бюджетів віднесено плату за торговий патент (за винятком плати за придбання торгових патентів пунктами продажу нафтопродуктів), фіксований податок на